

Poikkeusolot ja etäopetus – nopea siirtyminen uuteen normaaliin

Digi ja digiohjaus -oppimisympäristö oli yksi Erilaisia Polkuja Pitkin Ammattiin (EPPA) -hankkeen kehittämiskohteena olleista oppimisympäristöistä. Oppimisympäristön asiantuntijaopettajan ohjaamana hankkeen pilottiopiskelijoiden kokemukset opiskelusta verkko-oppimisympäristöstä sekä siellä saamastaan ohjauksesta nostettiin osaksi hankkeen *Ohjaus eri oppimisympäristöissä* -täydennyskoulutuksen sisältöjä. Loppuvuodesta 2019 järjestetyn täydennyskoulutuksen aikana kouluttajat ja koulutukseen osallistuneet keskustelivat digipedagogiikasta ja verkko-opetuksen hyväksi havaituista käytänteistä. Koulutuksen päätteeksi osallistujat suunnittelijat omia tulevia kehittämistehtäviään tietämättä, että vain muutaman kuukauden päästä he kaikki joutuisivat tositoimiin verkko-opetuksen ollessa käytännössä ainoa tapa opettaa. Tässä artikkelissa kerrotaan Lapin koulutuskeskus REDUn opettajien ja opiskelijoiden kokemuksia etäopetukseen siirtymisestä.

Lapin koulutuskeskus REDUssa etäopetukseen siirryttiin vauhdilla 18.3.2020 ja monella opettajalla ei ollut mitään etäopetusmateriaalia valmiina. Valmistautumiseen jäi käytännössä aikaa vain yksi päivä. Lapin eAmis -hankkeen (Ks. <https://www.redu.fi/hankesivut/eAmis/Etusivu>) tekemässä kyselyssä haluttiin kartoittaa poikkeusolojen aikaista digiympäristöjen käyttämistä ja kokemuksia etäopetuksesta. Kyselyyn osallistui 50 opettajaa ja 238 opiskelijaa. Kyselyn mukaan 52 prosenttia opettajista oli opettanut aikaisemmin etänä, mutta kukaan ei ollut opettanut pelkästään etänä. Opiskelijoista puolestaan vain 32 prosenttia oli ollut aikaisemmin mukana etäopetuksessa.

Opettajat kokivat positiivisena asiana opiskelijoiden asenteen olleen pääosin myönteinen etäopetukseen, ja he olivat olleet hyvin läsnä tunneilla. Muun muassa aiemmin lähiopetuksesta poissaolleet opiskelijat olivat nyt aktivoituneet ja osallistuivat mielellään etäopetukseen. Opettajat kokivat myös työskentelyrauhan parantuneen, kun asioihin pystyi keskittymään paremmin. Esimerkiksi aamukiireet vähenivät työmatka-ajojen loppumisen vuoksi. Lisäksi positiivisena koettiin oman digiosaamisen lisääntyminen ja käytettyjen digioppimisympäristöjen hyvä toimivuus.

Opettajat kokivat ongelmallisena opiskelijoiden laitteiden tai nettiyhteyksien pätkimiset. Osalla opiskelijoista olikin käytössään ainoastaan älypuhelin, joka toi ongelmia käytettävien digioppimisympäristöjen kanssa. Lisäksi negatiivisena asiana koettiin opiskelijoiden tekevän aivan jotain muuta kuin opiskelevan menossa olevaa aihetta. Myös kotiolot aiheuttivat muuta häiriötä etäopetukseen. Apua koettiin tarvittavan muun muassa sovellusten käytössä (Teams, Moodle), jotta niistä saataisiin etäopetuksessa enemmän hyötyä. Huomioitavaa on, että toiset opiskelijat kokivat haasteellisina asioita, jotka taas toiset opiskelijat kokivat helpottavan omaa opiskeluaan, kuten esimerkiksi vaatimukset itsenäiseen työskentelyyn.

Kaiken kaikkiaan moni opettaja haluaisi jatkossa jatkaa opettamista osittain etänä. Etäopetusta voisi hyödyntää etenkin teoriaosissa sekä silloin, kun opiskelijat ovat ympäri Lappia. Etäopetuksessa käytettävien materiaalien tekemiseen toivotaan enemmän resurssia. Moni opettaja kertoi, että etäopetusjaksolla on ollut erittäin kuormittavaa, kun kaikki materiaali on täytynyt muuttaa etäopetukseen sopivaksi. Nyt tehtyjä materiaaleja voi hyödyntää jatkossa ja olisi tärkeää päästä suunnittelemaan niitä yhdessä oman tiimin kanssa. Digioppimisympäristöjä voidaan jatkossa hyödyntää myös opiskelijoiden työelämäjaksoilla, jolloin osa tapaamisista voidaan järjestää etäyhteyksin.

Kyselyn mukaan opiskelijoiden motivaatiossa oli paljon vaihtelua. Toiset kokivat tehtäviä olevan aivan liikaa, toisten mielestä tehtäviä oli taas liian vähän. Tämä selittynee toimialojen erilaisuudella, sillä toisilla aloilla vaaditaan paljon käsillä tekemisen taitoja. Lisäksi osa tehtävistä koettiin yksitoikkoisiksi tai niitä ei välttämättä tullut tehtyä valvonnan ja läsnäolon seurannan puuttumisen takia. Etäopetustunneille liittyminen koettiin kuitenkin helpoksi ja joillakin opiskelijoilla poissaolot vähenivät etäopetuksen myötä.

Opiskelijoista noin kolme neljäsosaa koki saaneensa riittävästi ohjausta. Opettajat olivat soittaneet ja ohjeistaneet sekä ohjeita oli ollut helppo kysyä eri digivälineitä käyttäen. Opiskelijat kokivat, että etäopetuksessa tauot ja oppituntien selkeä rytmitys ovat yhtä tärkeitä kuin lähiopetuksessa. Opiskelijoiden mukaan useilla opettajilla unohtui taukojen pitäminen. Sekä opettajat että opiskelijat toivoivat lisää ohjausta uusien sovellusten käyttöön.

LOPUKSI

Mikäli pandemian tulo olisi tiedetty etukäteen, olisi opiskelijoille ehditty opettaa etäopiskelun edellyttämiä tietoja ja taitoja. Samalla opettajilla olisi ollut mahdollisuus päivittää tietoteknistä ja pedagogista osaamistaan. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan siirtyminen etäopetukseen tapahtui yhdellä rysäyksellä. Pääsääntöisesti kaikki onnistui yllättävän hyvin. Kehittämisen varaa toki on. Tietokoneiden saatavuuden turvaaminen on akuutein huoli. Jotta jatkossa voitaisiin järjestää tehokasta ja mielekästä etäopetusta, sekä opettajien että opiskelijoiden laitteiden ja yhteyksien täytyy olla kunnossa.

Opettajien etäopetusosaamisen laaja hajonta saattaa asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan. Jokainen opettaja on joutunut kehittämään omat ratkaisunsa. Osa niistä toimii paremmin, osa huonommin. Jos etäopetus otetaan osaksi normaalia toimintaa, opiskelijat eivät saa olla erilaisessa asemassa toisiinsa nähden.

Etäopetus on hyvä työväline ja sitä voitaisiin käyttää jatkossa niiltä osin kuin se soveltuu opetukseen. Etäopetuksen oppimistulokset riippuvat siitä, miten luovasti kukin opettaja voi hyödyntää tietotekniikan mahdollisuuksia. Siksi on kiireesti tunnistettava, dokumentoitava ja levitettävä etäopetuksen parhaat käytännöt. Aineistosta ei pitäisi olla pulaa. Ammatillisessa opetuksessa on paljon sellaisia osa-alueita, jotka voi oppia vain käytännössä itse tekemällä. Moni kyselyyn vastanneista opiskelijoista kertoikin kaipaavansa kouluun opiskelemaan juuri ammatillisia aineita.